

La relació entre Baltasar Samper i Isidor Macabich

per Isidor Marí

Un reconeixement pendent

Enguany fa cinquanta anys que va morir —a Mèxic, on s'havia exiliat arran de la guerra civil— el músic mallorquí Baltasar Samper i Marquès (Palma, 1888 - Ciutat de Mèxic, 1966). Amb motiu d'aquesta commemoració, hem sabut que el Consell de Mallorca pensa dedicar-li una exposició i un concert, i estaria bé que tinguessin projecció també a Eivissa, ja que Samper va tenir una relació especial amb les Pitiüses, com veurem tot seguit.

En bona mesura són vàlides actualment les paraules que va escriure Josep Massot i Muntaner fa uns vint-i-cinc anys:¹

«Baltasar Samper és encara avui una figura ben poc coneguda. El seu exili a Mèxic al final de la guerra civil el va condemnar a un ostracisme forçós i el seu record s'ha anat esborrant a mesura que han anat desapareixent els qui el van tractar».

El centenari del seu naixement, l'any 1988, va permetre que es començàs a recuperar la memòria d'aquest músic,² rellevant per motius diversos, tant per les seues composicions i per les seues dots interpretatives com per les seues investigacions sobre la música i la cançó

Rafael Patxot.

tradicional. Confiem, per tant, que el cinquantenari de la seua mort faciliti el coneixement i el reconeixement que mereix la seua obra. Amb aquest article voldríem contribuir-hi, aportant algunes informacions sobre la vinculació que va tenir amb les nostres illes.

Samper s'havia educat en una família interessada per la música. Son pare era cantant d'òpera i un germà seu va arribar a ser l'organista de la Seu de Palma. Ell es va traslladar als 19 anys a Barcelona i allà va estudiar piano amb Enric Granados i harmonia i composició amb Felip Pedrell, dos músics destacats del moment. Com remarca Joan Company, Granados el va fer professor de la seua acadèmia i ajudant seu particular, i Pedrell el va orientar cap a l'estudi de la música

Baltasar Samper.

tradicional. Per això, poc després que s'emprenguessin, als inicis dels anys vint, les recerques de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, Baltasar Samper va passar a ser-ne un dels investigadors més destacats (1924).

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya era un projecte ambiciós patrocinat pel mecenes Rafael Patxot i Jubert (Sant Feliu de Guíxols, 1872 – Ginebra, 1954), amb la col·laboració de l'Orfeó Català, que tenia l'objectiu de recollir les cançons tradicionals de totes les terres de llengua catalana. Parells d'investigadors visitaven les diferents localitats en les anomenades 'missions de recerca' i transcrivien les lletres i les músiques de les cançons que els proporcionaven els informadors locals. Fins i tot se'n van enre-

1. «Baltasar Samper i l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya», a *Els intel·lectuals mallorquins davant el franquisme* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992).

2. N'és un bon exponent l'article de Joan Company i Florit, «El centenari de Baltasar Samper: 50 anys de música, 50 anys de silenci», aparegut a la *Revista Musical Catalana* el desembre de 1988 (núm. 50).

Ramon Morey a Sant Jordi, transcrivint una cançó que li dictava Francisca Ribas i Colomar.

gistrar cilindres fonogràfics, lamentablement perduts o deteriorats, i es va recollir una esplèndida col·lecció de fotografies dels cantadors, dels llocs visitats i de les cases de camp, amb la finalitat de contribuir a una recerca paral·lela, l'Estudi de la Masia Catalana.

Malauradament, els treballs de camp es van interrompre amb l'esclat de la guerra civil, quan només s'havien publicat tres volums de les Memòries de Recerca. Rafael Patxot també es va exiliar i fins a l'any 1991 no es van recuperar els materials inèdits, que ja es donaven per perduts i ara es troben dipositats a la Biblioteca de Montserrat. Josep Massot i Muntaner s'ha ocupat de catalogar tot aquest fons –que constitueix un autèntic tresor– i d'editar-ne successivament els Materials, en 20 volums.

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya arriba a les nostres illes

La relació de Baltasar Samper amb Eivissa i Formentera –i amb

Isidor Macabich– neix precisament de les recerques que va fer entre 1924 i 1932 sobre la cançó i la música tradicional de les Balears. El mateix Samper destaca a l'inici de la memòria de les recerques corresponents a l'estiu de 1928³ que «L'objectiu principal de la Missió d'enguany a les Illes Balears ha estat decidit que seria l'exploració d'Eivissa, que ens desvetlla una gran curiositat i un extraordinari interès, car, per més que tenim poques noves d'aquella illa, sabem que és un país molt amant de les seves tradicions i confiem que hem de trobar-hi bones cançons».

Quan Baltasar Samper arriba a Eivissa el 13 d'agost de 1928, amb el mestre Ramon Morey,⁴ company

seu en la missió de recerca, diu que la primera persona que van a veure és «l'administrador de Correus, Sr. Fajarnés, al qual havíem estat recomanats». Val la pena recordar que la primera feina de Samper a Barcelona, abans de poder dedicar-se professionalment a la música, va ser precisament de funcionari de Correus. Potser per aquest camí va venir la relació amb Enric Fajarnés i Tur (1858–1934), metge i destacat estudiós eivissenc, que havia estat administrador de Correus, però aleshores ja s'havia jubilat.

L'endemà, Samper i Morey pugen al palau episcopal a veure «el nou bisbe d'Eivissa, Doctor Salvi Huix, i el canonge arxiver senyor Isidor Macabich, historiador, també, i folklorista intel·ligent». El motiu de la visita queda aclarit ben

3. Obra del Cançoner Popular de Catalunya, *Materials. Volum x. Memòries de missions de recerca*, a cura de Josep Massot i Muntaner (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000).

4. Ramon Morey i Antich (Palma, 1885–1944) va ser un mestre d'escola especial-

ment implicat en els moviments de renovació pedagògica i en la didàctica de la música i el ritme. Va col·laborar en les recerques de Samper, especialment recollint les lletres de les cançons.

DIARIO DE IBIZA

FUNDADO POR D. FRANCISCO ESCANELLAS

Redacción Imprenta y Administración
Calle Azara núm. 3Director-Propietario
Juan Verdera Mayans

Suscripción

EN ESPAÑA 2 Ptas. MES
EXTERO CUELLO 10 Cts.Frangos
españoles

DE LA VIDA LOCAL

Una carta interesantíssima

Eivissa 19 Setembre 1928.
Senyor director del DIARIO DE IBIZA. Ciutat.

Honorable senyor: Finida ja, per enguany, la nostra tasca de recerca en aquesta illa, ens sentim obligats, en el moment de deixar-la, a adreçar-vos un mot d'agraïment per les mostres d'afecte i consideració que ens han estat donades des de les planes del diari que tan dignament dirigeu. Us donem de cor les gràcies en nom de l'«Obra del Cançoner Popular de Catalunya», que ens honorem a representar, i us les donem també particularment en nom propi.

Volem, a més, fer constar que partim d'aquesta bella terra—terra que considerem germana i que com a tal estimem—amb les més agradoses impressions i amb records que guardarem sempre i evocarem sovint amb íntim goig.

Nosaltres, que, abans de venir, pensem que coneixiem ja Eivissa força millor que alguns dels viatgers que potser n'han passat massa depressa i s'han deixat impressionar, incautamente, per legends més o menys pintoresques; nosaltres no vinguérem previnguts per cap raó; ans bé, confiadament i amb el més pur optimisme, ens llurarem a la nostra tasca l'endemà mateix de l'arribada; i podem dir que en el primer contacte amb la gent dels vostres camps, trobàrem ja proves eloqüents que les bones esperances que portàvem eren ben justificades.

Hem recorregut, de cap a cap, les dues illes d'Eivissa i Formentera, i podeu creure que sentim un goig sincer en proclamar que per totes les contrades que hem explorat, hem trobat en la gent que hem conegut les mateixes qualitats de noblesa, afabilitat i bondat de cor. Això ha facilitat considerablement les tas-

ques de la missió que ens ha portat; tasques difícils i sovint dures, que aquí s'han tornat amables i exquisidament agradoses. L'afany generós de cooperació que hem trobat arreu, adhuc entre els més humils, ha obrat el miracle. ¿No és, posem per cas, d'una bella exemplaritat, el fet—entre molts que podrien esmentar—que un modest treballador, sonador de flauta, deixi tot un dia les seves ocupacions, per a posar-se a la nostra disposició, amb un entusiasme que a nosaltres mateixos ens estimulava? ¿I que, encara, ho faci tan desinteressadament, que ens ha costat molt de veure la seva resistència a acceptar una recompensa?

Eas cal, també, agrair la col·laboració preadíssima de l'lim. senyor Bisbe de aquesta diòcesis, que en recomanar-nos eficaçment a tots els senyors Rectors, ha facilitat no poc l'orientació de les nostres recerques.

Finalment, hem de donar molt efusivament les gràcies a l'il·lustre i savi canonge Rev. Isidor Macabich, que amb un gest nobilitant i mercedor de les més altes lloances, ha posat a disposició de la nostra «Obra del Cançoner» els seus materials folklòrics, molt valuosos, per la qualitat i el nombre dels documents que contenen.

Així podem dir que l'èxit de les nostres tasques de recerca és degut, tant com als nostres afany, a la bona voluntat dels col·laboradors que aquí hem trobat. Afirmem que aquest èxit ha superat les nostres previsions. El tresor de la cançó del poble s'ha obert per a nosaltres magníficament en aquestes dues illes. ¡Benaurada i admirable terra que ha sabut guardar-los!

Quan tots els seus fills amants de les danses honestes i ingénues, en les quals la gràcia i la

Mariano Costa
Médico-Odontólogo
Ha trasladado su Clínica al primer grupo de la Mutual.
Paseo Vara de Rey junto al teatro Serra

gentilesa s'acorden harmònicament amb la veïtor i la brava; de les exquisides «sonades» que les «llauts» broden amb fantasia inextinguible; quan tots els que saben estimar com cal la pròpia terra i saben escoltar els brutes i les suggestions de l'ànima patral, que s'insinuen agudament a través d'aquestes diverses formes d'expressió, lingüísticament d'assaborir i estudiar els documents recollits ara per nosaltres i que «l'Obra del Cançoner» rebra en el seu arxiu amb totes les honors, veuran que poden envair-se de posseir un riquíssim cabal, que desvetllarà, arreu on sigui revelat, les més enusiatiques admiracions.

No cal dir que no tenim la pretensió d'haver recollit, durant la nostra missió curta estada en aquesta gentil terra, tot el que

guarda d'excel·lent. Les mostres, però, diverses i nombroses, que, amorosament i amb el cor vibrant d'emoció, hem pogut aplegar, són d'una indiscutible eloqüència.

Rebeu, Senyor Director, la nostra salutació fraternal i cordialíssima.

Baltasar Samper

SE ALQUILA Un almacén que reúne tiradas mejores condiciones, propio también para gaje para dos autos, con sobranza aun de local para utensilios.

Además encima de este almacén hay un gran porche, de mejores condiciones, de grandes dimensiones.

Informes casa Palerm.

explicat, anàvem a començar. Drets, tots quatre, a l'entrada del Palau, hem parlat encara llargament de les cançons anomenades aquí de tambor i ens ha fet fixar, sobretot, en el sorprenent ritornello que acompanya la tonada, anomenat redoble, i, finalment, per a il·lustrar amb eficàcia les seves descripcions, ens ha cantat aquesta estrofa d'una cançó molt coneguda a l'illa:

«Si la mar es tornàs tinta
i el cel que de paper fos,
i tots es hòmens notaris
i de cada un n'hi hagués dos,
no bastarien a escriure,
ma vida, nostres amors».

Els papers de Macabich

A continuació, s'adrecen «a casa del canonge Rev. Isidor Macabich, que viu a un dels carrers més alts de la ciutat». Macabich els parla de les cançons que ha recollit i es compromet a facilitar que les puguin copiar. En la crònica del dia 18, quan ja han iniciat Samper i Morey les visites a diferents parròquies, expliquen que es disposen a explorar i transcriure els papers que guarda Macabich. La descripció és gràfica i coincideix amb el record que en tenim els que vam conèixer l'historiador eivissenc:

«El seu despatx és una mena de laboratori, assortit amb la més sorprenent fantasia. Hi ha dues taules rodones, plenes de papers i llibres. A la més gran, les piles de llibres assoleixen una altitud inversemblant i fan equilibris meravellosos.

Hi ha, a més, dins la cambra, un sofà segle XVIII ple de revistes i periòdics; un altre sofà del mateix gust, envaït també pels papers. A un racó, una magnífica àmfora, pescada en aigües d'Eivissa. Una gran calaixera, plena d'objectes diversos (una Dolorosa de bona mida; belles porcellanes de Sèvres; ampolles de medicaments; flascons d'específics, buïts i plens; vasos i tasses; llibretes; caps de llustre per a les sabates, etc.). Prop de la calaixera, un rellotge de caixa i, al costat del rellotge, una gran llança.

Mossèn Macabich seu en una esplèndida cadira de braços, prop d'un armari, que obre sovint, per a treure'n piles de papers. Sospitem que de dins aquest armari sortiran les cançons. Hi estan barrejades amb

La carta de Samper al Diario de Ibiza.

aviat: «Hem cregut que la seva principal ajuda podria consistir a recomanar-nos a tots els rectors de les parròquies de l'illa, puix que comptant a cada lloc dels que hem d'explorar amb una persona que conegui bé la contrada i pugui influir eficaçment sobre la gent que l'habita, tindríem ja mig camí fet. En aquesta terra, els rectors—els mossènysers, per usar la denominació que els és donada en el país—són molt respectats, i en el nostre cas, llur col·laboració seria insubstituïble».

L'extensa memòria de la missió de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Eivissa i Formentera és plena de comentaris interessants, que ara no podem recollir. Sí que val la pena, però, donar compte de l'arribada de Vicent Serra i Orvay al palau episcopal mentre tenia lloc l'entrevista amb el bisbe:

«En aquell moment ha arribat un sacerdot, al qual el senyor bisbe ens ha presentat tot seguit. Era el vicari general i rector del seminari, Rev. Vicenç Serra, que s'ha interessat molt per la tasca que, segons li hem

els més variats objectes. Cada vegada que l'ha obert, hi descobrim coses noves. Magnífiques porcellanes, ampolles de xampany, un joc de copes de licor, una taronja, munts de papers i revistes, carpetes, i qui sap quantes coses més, car una de les portes resta tancada sempre i ens amaga la meitat de l'interior.

A poc a poc, la pila de papers que Mn. Macabich tria ha crescut, i les cançons reunides són en gran nombre. Hi ha cançons de tambor, goigs i cançons religioses i moltes cançons romancesques».

Aquest dia inicien la còpia de les cançons, que hauran de completar en altres sessions i que s'han conservat en els arxius inèdits de l'Obra del Cançoner dipositats a la Biblioteca de Montserrat.⁵

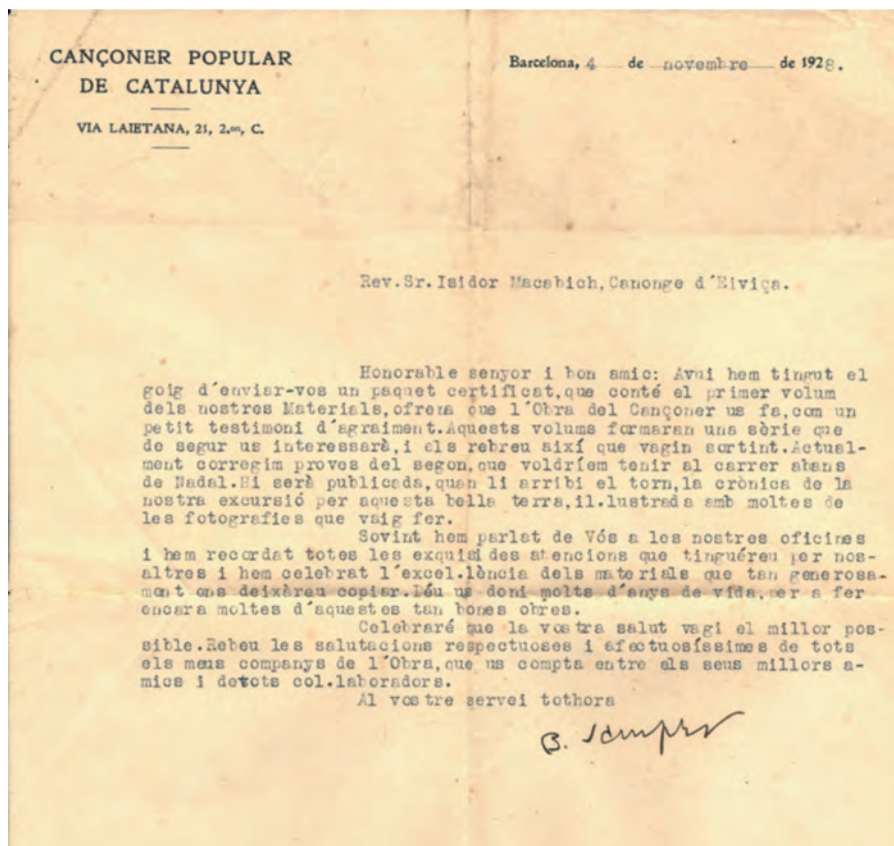
Macabich no es va limitar a proporcionar-los accés a aquestes cançons, sinó que va voler donar una dimensió pública a la visita dels investigadors. Així, el *Diario de Ibiza* del dia 4 de setembre reproduïa tres pàgines de cançons populars eivissenques, amb una dedicatòria que deia:

«En públic testimoni d'admirativa adhesió a l'obra del Cançoner Popular de Catalunya, i de coral afecte a sos simpàtics missioners, avui per terres d'Eivissa, l'il·lustrat mestre don Ramon Morey Antich i el distingit musicòleg don Baltasar Samper.- I. M.»⁶

El dia 18 de setembre, abans de sortir d'Eivissa, Baltasar Samper diu, en la Memòria de la visita, que ha enviat una carta al diari, en la qual vol fer públic «l'agraïment dels missioners a totes les persones que ens han ajudat i, ensems, l'admiració que mereixen els bons documents que encara hem trobat ben conservats per la gent de l'illa».

5. N'hi ha còpies microfilmades a la Biblioteca de Catalunya i al Centre de Documentació de la Cultura Popular i Tradicional de la Generalitat de Catalunya.

6. El títol d'aquest recull era *Més cançons de la terra*, probablement perquè Macabich tenia en compte que el dia 7 d'agost del mateix any 1928 ja havia publicat diverses pàgines de cançons populars al *Diario de Ibiza*, dedicades en aquella ocasió a la visita de l'Orfeó Vigatà. Aquell recull duia per títol *Replec de cançons. De l'agre de la terra*.

A dalt,
la primera carta
de Samper a Macabich.
A la dreta,
Miquel Ferrà.

La carta apareix, en efecte, a la primera pàgina del *Diario de Ibiza* del dia 21 de setembre, amb el títol *Una carta interessantíssima*. La seua extensió no ens permet reproduir-la íntegrament, però mostra una profunda satisfacció pel tracte rebut i per la importància dels materials aplegats. Així mateix, expressa la gratitud a Macabich per haver-los facilitat les cançons que tenia recollides.

Més endavant, Macabich afegiria que va ser gràcies a aquesta visita que va tenir notícies de l'existència a les nostres illes d'un romanç sobre la juvenesa del Cid, *En Rodriguet*, que va aconseguir localitzar posteriorment.⁷

7. Me'n vaig ocupar en un article de 1979: *Sobre el romanç eivissenc "En Rodriguet"*. "Randa", núm. 9. Homenatge a F. de B. Moll. Antoni Prats Tur també va publicar un treball sobre aquest romanç a la revista "Eivissa", núm. 17-18 (1987): *Apunts per a un*

La relació epistolar posterior. L'himne del VII centenari de la conquesta

Entre les cartes i documents conservats per Macabich hem pogut resseguir alguns moments posteriors de la relació entre ells. El 4 de novembre de 1928, Baltasar Samper escriu a Macabich i li diu que, en agraïment a la seua aportació, rebrà els primers volums de Memòries de l'Obra del Cançoner, els

estudi d'un romanç eivissenc del cicle cidà: En Rodriguet.

Barcelona 7-6-35.

Rev. Sr. Isidor Macabich, Pres.

Molt estimat amic: Vaig rebre amb molta alegria les notes de vostè per conducte del nostre amic Ferrà, el qual també em feu a mans la lletra de l'Himne. No cal que li digui que m'ha fet veritable il·lusió que vostè hagi pensat en mi i que vaig rebre l'encàrrec amb molt goig i sentint-me'n ben honorat.

Ja li havia enviat la composició, però he tingut

Primera pàgina de la segona carta de Samper a Macabich.

dència d'Estudiants (1925) i la va dirigir fins al 1936. El 18 de juliol d'aquell any havia anat a Mallorca a veure sa mare, i ja s'hi va quedar fins a la mort.

Miquel Ferrà va ser un dels promotors més destacats de l'*Almanac de les Lletres* (1921–1936) i *La Nostra Terra* (1928–1936), les revistes culturals de referència a Mallorca, en les quals Macabich i Villangómez publicarien algun poema. Amb ell es va relacionar també Villangómez quan va començar a fer de mestre a Mallorca (1942).

Poc temps abans, precisament, Macabich havia rebut una carta de Miquel Ferrà, amb la capçalera de la Biblioteca Universitària de Barcelona, datada el 10 d'agost de 1934. Ferrà li agraiïa que li hagués fet arribar les monografies *Pityusas* i *Ebusus*, i recordava el moment en què va fer coneixença amb Macabich:

«Esper tenir algun dia el plaer de saludar-lo novament en aquesta Ciutat on vaig fer als 15 anys la seva coneixença, acompanyat del meu bon pare, q. D. t., camí de València, en el meu primer viatge estudiantil».

Aquell primer contacte, per tant, degué tenir lloc cap a 1900. El pare de Miquel Ferrà era Bartomeu Ferrà i Perelló (Palma, 1843–1924), mestre d'obres, escriptor costumista i arqueòleg. Va ser un dels fundadors de la Societat Arqueològica Lul·liana (1880). Per la data d'aquella visita i pels records que Miquel Ferrà envia al final de la seua carta a Manuel Sorà i Carles Roman, podem deduir que l'estada de Bartomeu Ferrà i el seu fill Miquel podria tenir relació amb la gestació de la Societat Arqueològica Ebusitana (1903).

Tornant a la carta de Samper a Macabich sobre l'himne del centenari, la relació amb Miquel Ferrà queda confirmada pel fet que Samper també agraeix que l'historiador eivissenc li hagi fet arribar per mitjà de Ferrà una de les seues monografies.

En aquesta carta del 7 de juny, Samper s'excusa de no haver enllestit encara l'encàrrec, però assegura

quals, en efecte figuraven a la biblioteca de Macabich. I afegeix: «Hi serà publicada, quan li arribi el torn, la crònica de la nostra excursió per aquesta bella terra, il·lustrada amb moltes de les fotografies que vaig fer». Ja hem dit que no va ser fins a l'any 2000 que aquella crònica pogué aparèixer, a causa del trasbals de la guerra civil.

És molt probable que també li hagués enviat Baltasar Samper a Macabich un prospecte que hem trobat entre els seus papers, sobre el *Primer Festival de Música Mallorquina a l'històric Palau de l'Almudaina*, que tingué lloc el 8 d'octubre de 1933. En aquest programa Baltasar Samper hi figura en lloc destacat, amb un resum biogràfic i una fotografia. No hi ha dubte que en aquell moment Samper era un músic molt valorat.

La segona carta de Samper que conservava Macabich era del 7 de juny de 1935, i es referia a l'encàrrec que Macabich li havia fet, de

compondre la música de l'Himne del VII Centenari de la Conquesta d'Eivissa, que s'havia de celebrar solemnement l'agost d'aquell any. Samper es mostra molt content de la proposta:

«Vaig rebre amb molta alegria les notes de vostè per conducte del nostre amic Ferrà, el qual també em feu a mans la lletra de l'Himne. No cal que li digui que m'ha fet veritable il·lusió que vostè hagi pensat en mi i que vaig rebre l'encàrrec amb molt goig i sentint-me'n ben honorat».

Qui era 'l'amic Ferrà' a qui al·ludeix Samper? Amb tota probabilitat es tracta de l'escriptor, crític i intel·lectual mallorquí Miquel Ferrà i Juan (Palma, 1885 – 1947), que va ser una figura clau en les relacions entre el Noucentisme i els escriptors illencs. Després de fer els estudis de Dret i de Filosofia i Lletres, va ser bibliotecari de la Biblioteca Universitària de Barcelona (de 1913 a 1936). A Barcelona fundà la Resi-

que ho farà aviat, donada la immi-nència de la celebració. I així va ser: el dia 13 de juny, una nova carta de Samper a Macabich adjuntava la música de l'himne, amb una sèrie d'observacions formals ben interes-sants:

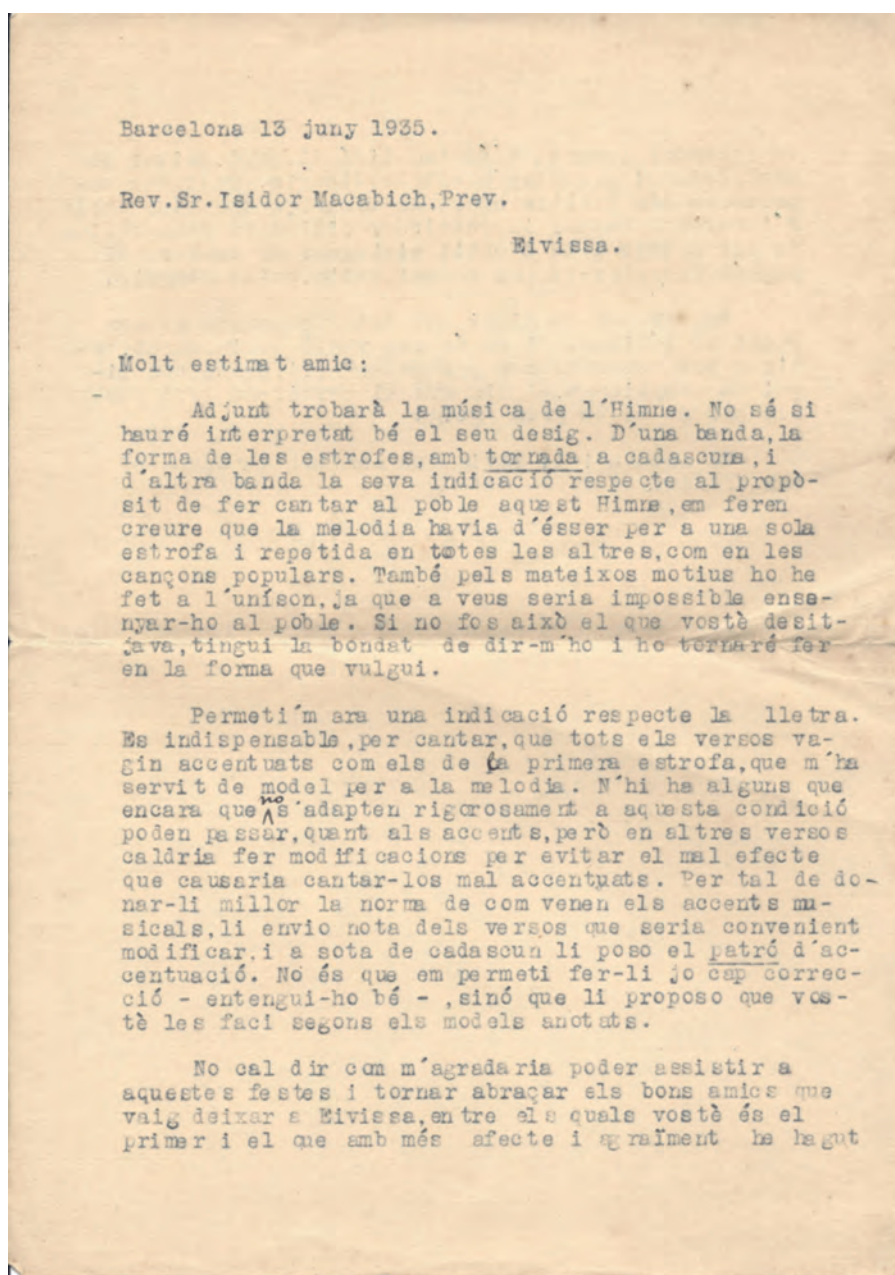
«D'una banda, la forma de les estro-fes, amb tornada a cadascuna, i d'al-tra banda la seva indicació respecte al propòsit de fer cantar al poble aquest Himne, em feren creure que la melodia havia d'ésser per a una sola estrofa i repetida en totes les al-tres, com en les cançons populars. També pels mateixos motius ho he fet a l'uníson, ja que a veus seria im-possible ensenyar-ho al poble. Si no fos això el que vostè desitja, tingui la bondat de dir-m'ho i ho tornaré fer en la forma que vulgui.»

A continuació, encara hi afegí uns comentaris sobre l'accentuació dels versos que li havia enviat Ma-cabich:

«Permeti'm ara una indicació res-pecte [a] la lletra. És indispensable, per cantar, que tots els versos vagin accentuats com els de la primera es-trofa, que m'ha servit de model per a la melodia. N'hi ha alguns que en-cara que no s'adaptin rigorosament a aquesta condició poden passar, quant als accents, però en altres versos caldria fer modificacions per evitar el mal efecte que causaria cantar-los mal accentuats. Per tal de donar-li millor la norma de com vénen els accents musicals, li envio nota dels versos que seria con-venient modificar, i a sota de cadascun li poso el patró d'accentuació. No és que em permeti fer-li jo cap correc-ció —entengui-ho bé—, sinó que li proposo que vostè les faci segons els models anotats.»

Lamentam no haver pogut com-provar amb detall quines eren les observacions de Samper, perquè els adjunts a aquesta carta no els havia conservat Macabich. Revisant la lle-tra de l'himne hi hem apreciat algu-nes distorsions d'accentuació,⁸ de

8. De fet, al vers 6 de la primera estrofa veim que hi recau un accent a la quarta síl·laba —sense fer-vos— que respon més aviat a la fonètica mallorquina. Els altres versos si-sens mantenen aquesta accentuació a la quarta síl·laba sense distorsió, excepte a la

Primera pàgina de la tercera i última carta de Samper a Macabich

manera que no sabem si Macabich va seguir els consells del composi-tor. Aquest, al final de la seua carta, insisteix a oferir-se per readaptar la música si Macabich ho vol:

«Espero que em digui amb tota fran-quesa el que pensi de l'Himne. Si no és com vostè tenia pensat, estic a les seves ordres per refer-ho, i, sense que sigui un compliment, li dic que

el servir-lo serà sempre per a mi un gran goig.»

En el paràgraf anterior, Samper encara recordava amb enyorança la seua estada a Eivissa i expressava el desig de continuar la recerca que hi havia iniciat:

«No cal dir com m'agradaria assistir a aquestes festes i tornar a abraçar els bons amics que vaig deixar a Ei-ivissa, entre els quals vostè és el pri-mer i el que amb més afecte i agraïment he hagut de recordar sempre. M'és tan difícil, però, deixar la meua feina i permetre'm extraor-dinaris! De totes maneres, un dia o altre hauré de venir, ja que tinc molt d'interès a tornar impressionar

Coberta del fascicle publicat amb motiu del VII Centenari

cilindres fonogràfics de les danses i de l'estil eivissenc de cantar. Si pogués arreglar-ho per aquest estiu, quina alegria!»

Avui sabem que no va ser així, ni aquell estiu ni encara menys el següent, que va ser quan el general Franco es va aixecar en armes contra la República. Aquesta és una de les moltes iniciatives que la guerra va avortar. Recordem, però, amb el nostre reconeixement aquest músic

mallorquí, gràcies al qual conservam moltes músiques, cançons i fotografies d'Eivissa i Formentera l'any 1928, amb una crònica de la visita de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya que també és per ella mateixa un document interessantíssim i molt ben redactat: Samper no era tan sols un gran músic, sinó també un bon escriptor, amb un admirable domini formal de la llengua, patent en tots els seus escrits.

A NOSTRA DONA SANTA
MARIA D'EIVISSA*
Himne del Centenari
(Dialectal)

Set segles fa que sou patrona
[nostra,
reina del cel i d'aquest món encís.
Set segles fa que vostro cor mos
[mostra
que sou llum i gombol des vostros
[fiis.

No passi nit ni dia
sense fer-vos pregàries i llaor.
*Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.*

Set segles fa que el gladi del
[profeta
segà de solc aquesta cristiandat;
set segles fa que dalt la host
[desfeta
reflorien fe, llengua i llibertat.
Clamant '*Santa Maria!*'
s'alça es penó barrat de sang i d'or.
*Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.*

La fe de Crist, llegat des nostros
[pares,
raça d'herois i màrtirs mai
[vençuts,
sa llengua que rimaven nostres
[mares,
dolçament cantussant-mos de
[menuts.

Que sempre, Verge pia,
guard nostra terra tan preuat
[tesor.
*Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.*

I mai mos falti llibertat, Senyora
—que sa sang de set segles no té
[preu—,
per ser i mostrar-mos sempre, dins
[i fora,
fiis d'Eivissa, d'Espanya i de la creu.

Avui i sempre sia
veu de sa nostra terra aquest
[clamor:
*Mare del bon amor, Verge
[Maria,
regnau en nostro cor.*

* La versió que aquí transcrivim correspon al text publicat a l'*Obra literària* d'Isidor Macabich (Palma: Daedalus, 1970). Tan sols hi hem regularitzat l'ús d'algun apòstrof. La

Partitura
de l'himne
del VII Centenari
de la conquesta
catalana
d'Eivissa
(1935).

A Nostra Dona Santa Maria d'Eivissa

(Himne del Centenari)

Lletra de I. Macabich

Música de B. Samper

Molt moderat (♩ = 54)

Chor

Orgue

f. mp.

Set si-gles fa que nos Pa-tro-na nos-tra, Rei-na del

cel i d'a-quest mor-el·lís. Set si-gles fa que vos-tro cor nos mostra que sou llum y guar-dol des vos-tros

fus ho pas-si nit ni dia sen-se fer-vos pre-ga-rias y lla— cr Ma-re del bon a-

mor, San-ta Ma-ri-a rei-nau en nos-tro cor—

Dalt aquest puig, altar de
[tantes races,
alçàreu fa set segles vostre
[altar:
la terra jurà aquí ses seues
[traces,
tots es pobles aquí tenen sa
[llar.

Que tots hi prenguen
[guia,
que cercar no podran un far
[millor.

Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.

Eternament Eivissa i
[Formentera
siguen vostres del tot.
[Eternament.

Mentres la mar floreixca
[d'escumera

i passi dalt es cims s'ala des vent.

Bé canti s'alegria
o salmetgin ses hores de tristor.
Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.

de pau i de victòria coronats.
Oh dolça llunyania!
Oh Pàtria, tota llum i tota amor!
Mare del bon amor, Verge Maria,
regnau en nostro cor.

versió publicada el 1935, en el fascicle del VII Centenari presentava algunes diferències que no afectaven l'accentuació dels versos. Podem observar que en la versió de 1970 hi ha encara una certa fluctuació entre les característiques dialectals i les més pròpies de la llengua culta.

Regnau! Regnau! I fels a vostra
[Altesa
—si febles i contrits, mai renegats—,
puguem servir demà tanta
[grandesa,

ISIDOR MARÍ
UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS ■